

Frivillige sociale indsatser til frihedsberøvede unge

Erfaringsopsamling

Hovedresultater

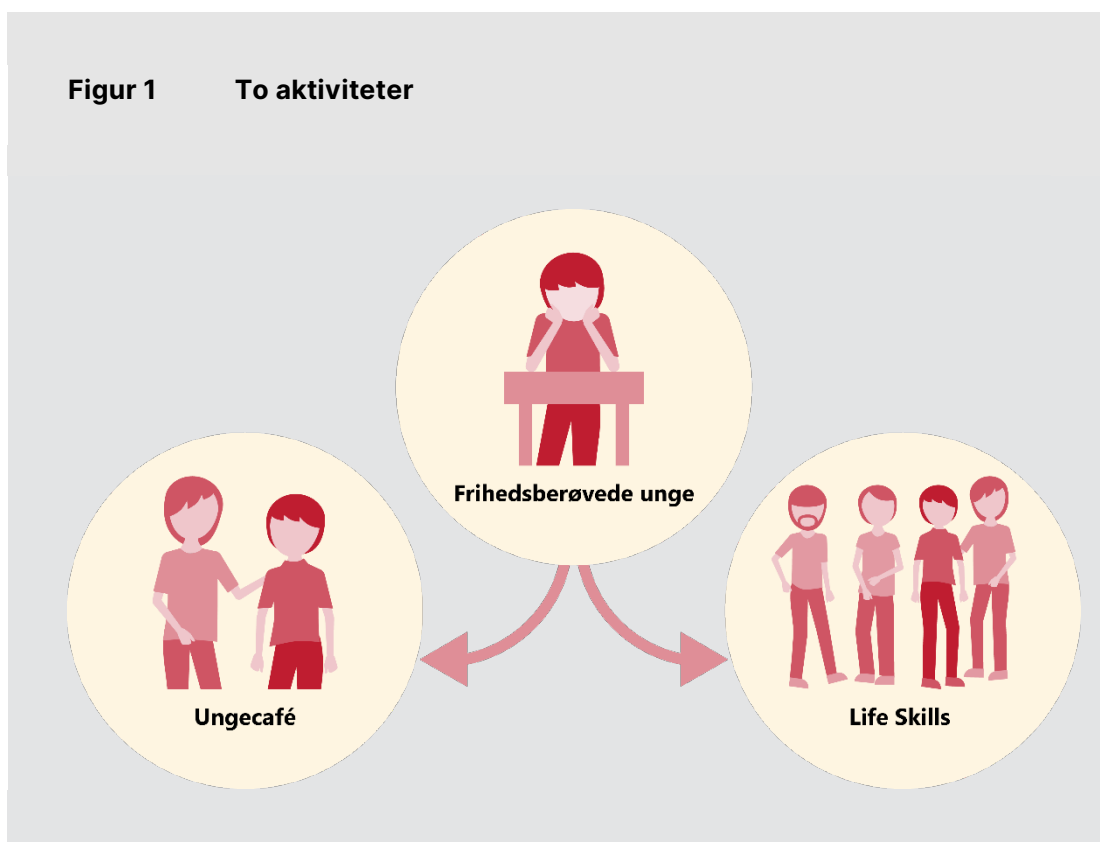

VIVÉ

Hovedresultater

Frihedsberøvelse er et alvorligt indgreb i et ungt menneskes liv. En frihedsberøvelse betyder i sagens natur, at man mister en væsentlig del af autonomien over sit hverdagsliv, samt at man bliver helt eller delvist afskåret fra sociale fællesskaber, familiære relationer, uddannelse, fritidsinteresser mv. Et liv som frihedsberøvet ung adskiller sig derfor markant fra det liv, som størstedelen af andre unge lever.

Ungdommens Røde Kors (URK) har over en periode på to år arbejdet med at etablere en social indsats målrettet frihedsberøvede unge på sikrede institutioner og i fængsler (herefter betegnet som institutioner). Aktiviteterne har været drevet af unge frivillige og har haft til formål at fungere som et afbræk i en ofte meget struktureret og ensformig hverdag samt at skabe fællesskaber mellem frivillige og frihedsberøvede unge.

Konkret har URK afprøvet to typer af aktiviteter – ungecafé og Life Skills-workshop. Ungecafé består af ugentlige besøg fra frivillige, som laver aktiviteter med de unge på institutionerne og har til formål at skabe et frirum i hverdagen. Life Skills er workshops drevet af frivillige, som har fokus på bestemte problematikker, fx venskaber og gruppepres. Life Skills har til formål at styrke

de unges tro på sig selv og deres evne til at håndtere udfordringer relateret til de forskellige temaer. Begge aktiviteter er velafprøvede i URK-regi, eksempelvis er ungecafé afprøvet på både somatiske og psykiatriske afdelinger, mens Life Skills-workshop bl.a. er afprøvet blandt elever i udskolingen.

VIVE har fulgt URK's indsats og indsamlet erfaringer med aktiviteterne samt indsamlet viden om de unges hverdagsliv på institutionerne for at få indblik i, hvem de unge er, og hvordan deres hverdag på institutionerne kan forbedres gennem sociale aktiviteter. Denne rapport samler op på disse erfaringer og belyser, hvorvidt frivillige og aktiviteter drevet af frivillige kan bidrage positivt til frihedsberøvede unges hverdagsliv.

Frihedsberøvede unges dagligdag er ensformig, og deres fremtid er usikker

Frihedsberøvede unge oplever generelt en forudsigelig hverdag, der tilbyder struktur, men samtidig kan føre til kedsomhed og frustration på grund af manglende selvbestemmelse. Mange af de unge føler sig ensomme og savner meningsfulde relationer. Uvished om varigheden af deres frihedsberøvelse og fremtidsudsigter påvirker negativt deres dagligdag, relationer og fremtidsdrømme. Drømmen om et "normalt" ungdomsliv er ofte ledsaget af bekymringer, uvished og nogle gange frygt for uønsket systemkontakt, eksempelvis i form af fortsatte anbringelser, sagsforløb i kommunen eller forløb i Ungdomskriminalitetsnævnet.

Frihedsberøvede unge oplever positivt udbytte af ungecaféer

De medvirkende unge er glade for at deltage i URK's ungecaféer, og de interviewede unge har udtalt sig positivt omkring caféernes indhold og de frivilliges tilstedeværelse. Ungecaféerne ses som en velkommen afveksling fra institutionens faste struktur og rutiner. Det skyldes i særdeleshed en meget positiv kontakt mellem de frivillige og de unge under ungecaféerne.

Samværet med URK's frivillige er det vigtigste – aktiviteterne er sekundære

De unge værdsætter samværet med URK's frivillige højt og oplever, at de frivillige er med til at skabe en positiv atmosfære under deres besøg. Aktiviteterne er sekundære, da det afgørende er, at de frivillige udstråler, at de har lyst til at være sammen med de unge. Nogle unge oplever at blive motiverede

til alternativ livsførelse og fremtidsdrømme uden fx kriminalitet, når de taler med de frivillige under caféerne. Medarbejdere udtrykker et håb om, at ungecaféerne og de frivilliges tilstedeværelse i tillæg til et kortsigtet udbytte i form af samvær og positivt tidsfordriv kan bidrage med langsigtede gevinster for de unge i form af refleksioner om fremtiden. Samlet set fungerer ungecaféerne ikke kun som underholdning, men også som en platform for positiv interaktion, inspiration og potentielle refleksioner om fremtiden.

Frihedsberøvede unge oplever et blandet udbytte af Life Skills-workshops

De unge værdsætter samværet med de frivillige og støtter deres initiativer, men de har svært ved at se læringsværdien i Life Skills-workshops, der består af en række refleksions- og dialogbaserede øvelser over udvalgte temaer, fx venskaber og gruppepres. Selvom de unge finder øvelserne sjove, er de tilbageholdende med at deltage i dybere diskussioner om fx oplevelser med gruppepres i plenum. Det skyldes dels koncentrationsudfordringer, dels manglende fortrolighed med de andre unge og de frivillige. Kontinuitet i de frivillige kan delvist adressere dette, men udskiftning i ungegruppen gør det vanskeligt at opnå tilstrækkelig fortrolighed. Her er det væsentligt at huske på, at ungegrupperne på institutionerne består af tvungne midlertidige relationer, hvor de unge ikke nødvendigvis kender hinanden særligt godt og ikke kan forventes at være trygge i hinandens selskab.

Behov for justering af workshops

Selvom workshops – på linje med ungecaféerne – betragtes som en velkommen pause fra en ensformig hverdag, oplever de unge primært workshops som tidsfordriv. Temaerne om fx venskab og gruppepres anses umiddelbart som meningsfulde, men de unge oplever ikke, at workshoppen strategier kan omsættes til deres hverdag som frihedsberøvede. De unge finder det vanskeligt at se det fulde potentiale i disse strategier på lang sigt på grund af den usikkerhed, de føler i forhold til deres fremtid. Det er derfor afgørende at integrere viden om de unges hverdagsliv i udviklingen af Life Skills-workshops. Det bør nøje overvejes, om temaerne i disse workshops i højere grad bør tage udgangspunkt i de udfordringer, som de unge står over for her og nu, idet der ses et potentiale i workshops til at adressere disse udfordringer. Eksempelvis ved at have workshops, der adresserer den iboende usikkerhed og omskiftelighed, som er en del af hverdagen som frihedsberøvet, frem for at have fokus på udvikling af strategier, som kan bruges på længere sigt. Alternativt kan man overveje at lave workshops, hvor tematikkerne er mindre sårbare. URK har allerede haft fokus på dette og har efter en intern evaluering erstattet temaet stress med et tema om trivsel og selvomsorg, da det blev vurderet, at det ville

skabe et mere positivt udgangspunkt for workshoppen og derved vil gøre det lettere for de unge at deltage. Dette vil formentlig også være en måde at imødekomme problematikken vedr. fortrolighed.

Frivillige sociale indsatser til frihedsberøvede unge rummer både potentialer og udfordringer

At inddrage frivillige i sociale aktiviteter målrettet frihedsberøvede unge er positivt, hvis man spørger de unge, medarbejderne og de frivillige. De unge er positive over for, at andre unge voksne har valgt at besøge dem *frivilligt* og uden at få løn for det. Det giver de unge en oplevelse af at blive valgt til. Særligt under ungecaféerne får samværet gode vilkår, og de unge virker engagerede og glade ved de frivilliges tilstedeværelse. I rapporten fremhæves dog også forskellige opmærksomhedspunkter, som med fordel kan være pejlemærker i forbindelse med en eventuel udbredelse af aktiviteterne til andre institutioner med frihedsberøvede unge.

1. Hav fokus på at skabe frirum i frihedsberøvede unges ensformige hverdag

For frihedsberøvede unge er det værdiskabende i indsatsen samværet med de frivillige og oplevelsen af at få et pusterum fra hverdagen gennem aktiviteter sammen med de frivillige. Det er vigtigt, at URK fremadrettet fastholder at have fokus på at skabe frirum, hvilket på baggrund af de to afprøvede aktiviteter i særlig grad opnås gennem ungecaféerne.

2. Styrket opmærksomhed på målgruppens sårbarhed

Det er vigtigt, at der i forbindelse med etablering af frivillige sociale indsatser er et kontinuerligt fokus på, at målgruppen ofte er udsatte unge, samt at det at være frihedsberøvet generelt indebærer stor sårbarhed og usikkerhed. Især under Life Skills-workshops er det en udfordrende balancegang at facilitere fortrolige samtaler, der kan bidrage til opbygning af livsmestringsstrategier, uden samtidig at åbne for meget for sårbare emner, som de frivillige ikke kan adressere eller håndtere. Denne balance udgør ikke kun en udfordring, men er også et centralt etisk fokusområde i forbindelse med implementeringen af Life Skills-workshops som en frivillig social indsats for denne målgruppe. De unge befinder sig i en uvis position, og det er ikke altid givet, at de frivillige besidder de nødvendige sociale og pædagogiske færdigheder til at håndtere situationer, hvor en ung åbner for sårbare emner. Dette rejser vigtige etiske spørgsmål om, hvordan man klæder frivillige på til at håndtere sådanne situationer, og hvordan man følger op, hvis en ung ønsker at diskutere et sårbart emne. Det kræver ikke

kun, at frivillige er rustede til at støtte, men også en struktureret og faglig tilgang til at håndtere og gribe ind, uanset hvornår og hvor følsomt et emne der opstår.

3. Fokus på kontinuerligt samarbejde mellem institutioners personale og de frivillige

Ovenstående opmærksomhedspunkt understreger vigtigheden af at etablere og opretholde en tæt forbindelse mellem institutionens personale og de frivillige. Institutionernes faste strukturer og regler, kombineret med de komplekse sociale og psykiske problemstillinger, som de unge står over for, kan udgøre en udfordrende arena for frivillige. Derfor er det nødvendigt med en vedvarende dialog og samarbejde mellem personalet og de frivillige for at styrke de frivilliges kendskab til ungegruppen. Dette sikrer, at de frivillige kan håndtere kontakten til de unge på den mest hensigtsmæssige måde. Samarbejdet bør omfatte fastlagte procedurer for modtagelse og de-briefing af frivillige på institutionerne. Før opstarten af aktiviteter på institutionerne er det vigtigt, at personalet informerer de frivillige om eventuelle opmærksomhedspunkter, såsom dynamikken i ungegruppen, der kan påvirke gennemførelsen af aktiviteterne den pågældende dag. Tilsvarende er det væsentligt, at de frivillige efter afslutningen af aktiviteterne deler eventuelle observationer eller bekymringer med medarbejderne, især hvis de har bemærket, at en ung har det svært. Generelt er der en klar rollefordeling mellem URK's frivillige og institutionernes personale, og herudover arbejder URK med at sikre de frivilliges kendskab til de unge på institutionerne ved at sørge for, at de frivillige, som faciliterer Life Skills-workshops, først har været frivillige i ungecaféer. Dette opmærksomhedspunkt er derfor primært medtaget med tanke på eventuel fremtidig udbredelse af aktiviteterne til andre institutioner.

4. Kontinuitet i de frivillige er afgørende for at undgå oplevelser med svigtende voksne

Det er et generelt vilkår for frivilligt arbejde, at en del frivillige er i en organisation i en vis periode, og at der vil være løbende udskiftning. Kontinuitet og mødestabilitet bliver dog fremhævet som afgørende af såvel unge som medarbejdere, når det kommer til sociale indsatser for frihedsberøvede unge. De unge befinder sig i en sårbar position som frihedsberøvede, og mange af de unge har erfaringer med svigt grundet flygtige voksenkontakter. Det er vigtigt, at frivillige sociale aktiviteter ikke bidrager yderligere til denne oplevelse af svigt. URK sikrer bl.a. kontinuitet ved at screene efter frivillige, som forventes at kunne være med i minimum et år.

Som det fremgår af ovenstående gennemgang er flere af opmærksomhedspunkterne noget, som URK allerede arbejder med og har fokus på, og der er

således tale om opmærksomhedspunkter, som er særligt relevante i forhold til eventuel udbredelse.

Fakta om undersøgelsen

- Erfaringsopsamlingen bygger på kvalitative analyser af interviews og observationsstudier.
- Tre institutioner medvirker i erfaringsopsamlingen: To sikrede institutioner og et fængsel.
- Data er indsamlet over to dataindsamlingsrunder og består af:
 - **32 interviews** med 31 frihedsberøvede unge i alderen 14-17 år
 - Interviews med **20 medarbejdere** på institutionerne
 - Interviews med **9 frivillige** fra Ungdommens Røde Kors
 - **4 observationsdage** fordelt på to af institutionerne.

Hovedresultater: Frivillige sociale indsatser til frihedsberøvede unge - Erfaringsopsamling

VIVE/2024

HR_302397

VIVE